

TURINYS

Apie autorių	9
Leonas Jovaiša – Lietuvos edukologijos mokslo pradininkas (Prof. habil. dr. <i>Bronislovas Bitinas</i>)	11

EDUKOLOGIJOS ĮVADAS

Pratarmė	16
----------------	----

I. FILOSOFIJOS GAIRĖS UGDYMO MOKSLO SISTEMOMS

IR TEORIJOMS PLĖTOTI

1. Filosofinės pažiūros į tikrovę ir ugdymo sistemos	19
1.1. Idealistinė pasaulėžiūra ir ugdymas	19
1.2. Realistinė pasaulėžiūra ir ugdymas	23
1.3. Fizikinė informacijos teorija kaip ugdymo prigimties samprata	26
1.4. Pažiūros į Žemę ir ugdymas	28
1.5. Ontologinės pažiūros ir ugdymas	31
1.6. Visuotinis vystymasis, darna ir ugdymas	34
1.7. Žmogaus egzistencija – ugdymosi variklis	35
2. Filosofinės pažiūros į žmonių – ugdymo teorijų gairės	37
2.1. Gyvenimo filosofija – viena ugdymo teorijos gairių	37
2.2. Egzistencializmas ir pedagogika	42
2.3. Humanistinių dabarties pažiūrų įtaka pedagogikos teorijai	43
3. Aksiologija ir ugdymo mokslas	44
3.1. Egzistencijos vertybė – orientavimasis tikrovėje	44
3.2. Etika ir ugdymas	53
3.3. Estetika ir ugdymas	58

II. UGDYMO MOKSLO EPISTEMOLOGIJA

1. Edukologijos ir pedagogikos sąvokos	61
2. Ugdymo mokslo dalykas ir struktūra	62
3. Gnoseologija, epistemologija ir ugdymo mokslas	69
4. Ugdymo tikrovė	70

5. Ugdymo tikrovės pažinimas	74
5.1. Tyrimo uždaviniai	74
5.2. Naujos informacijos rinkimas	75
5.3. Apie tiesą ugdymo pažinimo procese	79
6. Ugdymo mokslo kilmė ir raida	84
III. UGDYMO TELEOLOGIJA	104
1. Ugdymo tikslo ir uždavinių samprata	104
2. Įvairūs požiūriai į ugdymo tikslą	105
3. Integralaus ugdymo tikslų sistema	107
4. Integralaus ugdymo ruožai ir uždaviniai	112
IV. PSICHOLOGINIAI UGDYMO PAMATAI	125
1. Psichopedagoginė žmogaus raidos apžvalga	125
2. Asmenybė ir jos veiklos motyvacija	145
3. Psichodiagnostinis asmenybės pažinimas	159
V. SOCIOKULTŪRINIAI UGDYMO VEIKSNIAI	161
1. Sociumas ir ugdymas	161
2. Materialinės ir dvasinės kultūros reikšmė ugdymui	166
3. Religinės kultūros reikšmė ugdymui	172
4. Žmonių veiklos ir bendravimo kultūros įtaka ugdymo mokslui ir praktikai	184
Pabaiga	191
LITERATŪRA	192

EDUKOLOGIJOS PRADMENYS

Pratarmė	194
----------------	-----

I. BENDRIEJI UGDYMO KLAUSIMAI	196
1. Ugdymo tikrovė ir jos pažinimas	196
1.1. Ugdymo esmės klausimai	196
1.2. Mokslinis ugdymo tikrovės pažinimas	202
1.3. Praktinis ugdymo tikrovės pažinimas	205
2. Ugdymo tikslai ir uždaviniai	209
2.1. Ugdymo tikslų pagrindai	209
2.2. Bendrasis ugdymo tikslas ir bendrieji uždaviniai	212
2.3. Ugdymo uždaviniai	214
3. Ugdytinio charakteristika	221
3.1. Bendroji ugdytinio charakteristika	221
3.2. Amžiaus tarpsnių charakteristika	222
3.3. Individualios ugdytinių skirtybės	239
4. Ugdytojo charakteristika	245
4.1. Bendroji ugdytojo charakteristika	245
4.2. Pedagoginis pašaukimas ir pedagogo priedermės	247

4.3. Pedagoginis darbas	249
4.4. Pedagoginis menas ir kultūra	251
4.5. Pedagoginiai gebėjimai	253
4.6. Pedagoginės doros ypatumai	255
5. Mokyklos gyvenimas ir ugdytinio saviraiška	257
5.1. Mokyklos gyvenimas	257
5.2. Individualybės saviraiška mokyklos gyvenime	259
5.3. Pagalba asmenybės saviraiškai	261
II. MOKYMAS IR MOKYMASIS	264
1. Bendrieji mokymo ir mokymosi klausimai	264
1.1. Pagrindinės didaktikos sąvokos	264
1.2. Mokymo ir mokymosi tikslai	267
1.3. Mokymosi veiksniai	270
1.4. Didaktinė mintis Lietuvoje	279
2. Mokymo ir mokymosi vyksmo ypatumai	296
2.1. Mokymo vyksmo struktūra	296
2.2. Mokymo proceso nuoseklumas	296
2.3. Mokymo proceso dėsniumai	303
2.4. Mokymosi fazės	309
2.5. Mokymosi sunkumai	310
2.6. Mokymo ir mokymosi principai	313
3. Mokymo priemonės ir metodai	316
3.1. Mokymo metodų charakteristika	317
3.2. Vidinė mokymo metodų struktūra	328
4. Mokymosi priemonės ir metodai	331
4.1. Informacijos šaltinių naudojimo metodai	332
4.2. Praktiniai-operaciniai mokymosi metodai	344
4.3. Kūrybos mokymosi metodai	346
5. Pedagoginis susitikimas per pamoką	350
III. AUKLĖJIMAS IR SAVIAUKLA	357
1. Auklėjimo samprata ir išsiauklėjimas	357
1.1. Auklėjimo esmės klausimas	357
1.2. Mokyklinės drausmės kaip dvasinio turinio ugdymas	358
1.3. Auklėjamas gamtos turinys	361
1.4. Dvasingumas kaip auklėjimo turinys	365
1.5. Religinis tikėjimas ir auklėjimo vyksmas	368
2. Saviaukla	372
2.1. Psichologiniai saviauklos pagrindai	372
2.2. Saviauklos rūšys ir kitimas	374
2.3. Saviauklos turinys	376
2.4. Saviauklos būdai	377
2.5. Vadovavimas saviauklai	380
3. Auklėjimo per pedagoginį susitikimą priemonės, metodai ir lytys	385
3.1. Pedagoginio susitikimo samprata	385
3.2. Auklėjimo priemonės	387
3.3. Auklėjimo metodų charakteristika	389
3.4. Auklėjimo lytys	395

4. Darbinis auklėjimas	414
4.1. Mokinių pažinimas	414
4.2. Psichologinis subrendimas rinktis profesiją	415
4.3. Darbinio auklėjimo tobulinimas	416
4.4. Ekonominis auklėjimas	419
4.5. Frontalaus profesinio konsultavimo derinimas su diferencijuotu	420
4.6. Bendrojo lavinimo mokyklos VII–X ir XI–XII klasių mokinių diferencijuoto profesinio konsultavimo projektas	430
5. Auklėjamasis šeimos gyvenimas	433
5.1. Šeima kaip socialinė institucija	433
5.2. Darnos ugdymo priemonės	434
5.3. Šeimoje vykdomi ugdymo uždaviniai	436
5.4. Bendras ir specialus šeiminių santykių stilius	438
5.5. Šeimos kūrimo problemos	440
5.6. Šeimos ir mokyklos ryšiai	441
5.7. Šeiminių auklėjimo metodai	442
Baigiamosios užduotys	445
Pabaiga	446
LITERATŪRA	447

Turinys

Leonas Jovaiša – auklėjimo mokslo pagrindų puoselėtojas
(Prof. habil. dr. *Vanda Aramavičiūtė*, prof. habil. dr. *Ona Tijūnėlienė*) 9

HODEGETIKA

Pratarmė 24

I. AUKLĖJIMO SAMPRATA 26

1. Auklėjimo sąvoka 26

2. Auklėjimo struktūra 30

3. Auklėjimo pamatai 40

4. Auklėjimo principai 52

5. Auklėjimo veiksniai 56

6. Auklėjimo uždaviniai 60

II. AUKLĖJIMO MOKSLO EPISTEMOLOGIJA 63

1. Pasirengimas tyrimui 63

2. Hodegetinių tyrimų metodai 63

3. Asmenybės diagnostika 70

III. BENDRASIS ASMENYBĖS AUKLĖJIMAS 75

1. Meilės tiesai ugdymas 76

2. Teistinis auklėjimas 83

3. Etinis auklėjimas 96

4. Estetinis auklėjimas 111

5. Fizinis auklėjimas ir grūdinimas 120

6. Saviaukla 131

IV. AUKLĖJIMAS TAUTAI IR VISUOMENEI 144

1. Lietuvių tauta ir tautiškumo ugdymas 144

2. Tautinis auklėjimas 151

3. Patriotinis auklėjimas 156

4. Nacionalinis auklėjimas	162
5. Visuomeninis auklėjimas	166
6. Pilietinis auklėjimas	174
V. AUKLĖJIMAS PRAKTINEI VEIKLAI	175
1. Auklėjimas tikrovės pažinimui	176
2. Bendravimo veikloje tobulinimas	180
3. Auklėjimas tarptautiniam bendradarbiavimui	197
4. Šeiminis auklėjimas veiklai	201
5. Auklėjimas darbui	206
6. Profesinis orientavimas ir konsultavimas	229
VI. AUKLĖJIMO METODIKA	236
1. Auklėtinių pažinimas ir vertinimas	236
2. Pavyzdžio metodika	256
3. Monologo metodika	262
4. Dialogo metodika	267
5. Veikdinimo metodika	275
6. Stimuliavimo metodika	278
7. Renginio metodika	280
Hodegetikos praktinės analizės užduotys	297
Pabaiga	300
LITERATŪRA	301

APIE TIKĖJIMO UGDYMĄ

Pratarmė	304
TEIZMAS AR ATEIZMAS	305
GAMTA KALBA PRASMINGAI	308
ATSIVĖRIMAS	312
KELI KRIKŠČIONIO TIKĖJIMO PAMATAI	320
1. Istorija	320
2. Logika	321
3. Apreiškimas	322
TIKĖJIMAS KAIP EGZISTENCIJOS VEIKSNYS	323
1. Tikėjimo ir egzistencijos sąveika	323
2. Pažiūros kaip egzistencijos modeliavimo pamatas	324
3. Veiklos rūšys kaip egzistencijos modelis	326
4. Krikščioniškojo tikėjimo vieta egzistencijos tobulinimo sistemoje	326
5. Tikėjimo ir egzistencijos sąveikos ugdymo sąlygos	328

TIKĖJIMAS ŽMOGAUS UGDYMO VYKSME	330
PRIEDERMĖ UGDYMO VYKSME	341
1. Fizinių galių plėtra ir veikimo priedermės	344
2. Psichinių galių plėtra ir priedermės	352
3. Dvasinių galių plėtra ir priedermės	354
4. Santykių galios prigimtis ir priedermės	358
5. Peržangos galia ir priedermės	362
JONO BOSKO TIKĖJIMO UGDYMO METODAI	368
DVASINGUMAS	377
TEISTINIS AUKLĖJIMAS	381
ŽINOJIMAS IR TIKĖJIMAS	388
Tikinčiojo Dievą tiesos	390
Dorybės	391
Pabaiga	393
LITERATŪRA	394

APIE MŪSŲ BŪTĮ

Pratarmė	396
Įvadas	398
I. MŪSŲ BŪTIS GAMTOJE	401
1. Visata – mūsų būties erdvė	401
2. Esamybė ir esatis	404
3. Žemė – mūsų būties lopšys	406
4. Žmogus	408
5. Žmogaus būtis kaip egzistencija	409
6. Mirtis	411
7. Būtis po mirties	412
II. MŪSŲ BŪTIS KULTŪROJE	415
1. Kultūros pradžių pradžia	415
2. Darbas ir technika	416
3. Gamyba ir prekyba	417
4. Religijos	419
5. Mokslas ir menas	421
6. Švietimas ir politika	422
7. Asmenybė ir žmonės	424
8. Aukščiausioji kultūra	426

III. MŪŠŲ GYVENIMAS – MŪŠŲ BŪTIS	429
1. Gyvenimas – kas tai?	429
2. Pasirengimas gyvenimui	432
3. Orientacija pasaulyje ir gyvenime	434
4. Refleksija	436
5. Santykiai	438
6. Bendravimas	440
7. Veikla	442
8. Gėris ir grožis gyvenime	444
IV. MŪŠŲ BŪTIS KRIKŠČIONYBĖJE	446
1. Krikščionių dvasinė kultūra	446
2. Atsivėrimas religijai	447
3. Žinojimas ir tikėjimas	449
4. Krikščionių ir bedievių tiesos	450
5. Dorybės	453
V. MŪŠŲ BŪTIS PASAULYJE	455
1. Pasaulėprata	455
2. Pasaulis	456
3. Mano pasaulis	458
4. Istorija, dabartis ir ateitis	460
5. Kitoks pasaulis	461
Pabaiga	462
LITERATŪRA	463